4.10.2022

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaostolle

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023.
Teema: Matkailun tukeminen (PL 32)

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ltä lausuntoa otsikkoasiassa. MaRa lausuu asiasta seuraavan.

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt lausunnonantajia lausumaan erityisesti kolmesta teemasta. MaRa vastaa jaoston pyytämiin asiakokonaisuuksiin.

Ajankohtaiskatsaus matkailun edistämisen kipupisteistä ja kehittämishaasteista

Koronapandemia ja etenkin 23 kuukautta enemmän tai vähemmän ankarina jatkuneet koronarajoitukset runtelivat matkailu- ja ravintola-alaa ja sen työntekijöitä kohtuuttomalla tavalla. Alan yritykset tekivät valtavia tappioita. Valtion korvaukset rajoitusten aiheuttamista tappioista olivat vähäisiä. Työntekijät elivät pitkään epävarmuudessa lomautettuina eikä valtio tukenut heitä rajoitusten aiheuttamiin menetyksiin nähden kohtuullisella tavalla. Yritykset ovat velkaisia. Suuri määrä alan työntekijöistä vaihtoi muille toimialoille. Myös alan koulutuksen vetovoima väheni merkittävästi.

Juuri kun koronarajoitukset olivat päättymässä, Venäjä aloitti häikäilemättömän hyökkäyssodan. Pakotteet, vastapakotteet ja niiden seuraukset iskivät rajulla tavalla alan yrityksiin juuri, kun toipumisen koronarajoitusten aiheuttamista menetyksistä olisi pitänyt alkaa. Venäjän asettama Venäjän ylilentokielto vei Finnairin strategialta pohjan. Samalla odotuksissa ollut kiinalaisten ja japanilaisten matkailijoiden paluu Suomeen koki merkittävän kolauksen. Venäläisiä matkailijoita ei ole, koska valtioneuvosto sulki rajat venäläisiltä matkailijoilta. Päätös sinänsä on kannatettava. Näillä toimilla on kuitenkin merkittävä negatiivinen vaikutus Suomen matkailualaan, sillä japanilaiset, kiinalaisset ja venäläiset matkailijat toivat noin 30 prosenttia Suomen matkailuvientitulosta vuonna 2019 ennen koronapandemiaa.

Matkailualan yritykset tulevat kokemaan Venäjän hyökkäyssodasta aiheutuvan energian (erityisesti sähkön), kuljetusten ja elintarvikeraaka-aineiden hintojen nousun erittäin raskaana seuraavan kuuden kuukauden kuluessa. Sähkön hinta tulevana talvena uhkaa syöstä monet matkailualan yritykset kestämättömään tilanteeseen. Suomen tulisi tukea myös yrityksiä ensi talven aikana sähkön hinnan nousun helpottamiseksi. Myös korkojen nousu iskee pahasti velkaantuneisiin yrityksiin.

Kun Finnairin strategialta putosi pohja Venäjän ylilentokiellon seurauksena, se heikensi merkittävästi myös Suomen matkailualaa. Matkailualan yritysten on etsittävä korvaavia matkailijoita markkinoilta, joilla meillä ei ole Venäjän läheisyydestä aiheutuvaa etua

matkailussa eikä Suomen sijainnista aiheutuvaa etua kuten japanilaisten ja kiinalaisten matkailijoiden osalta. Tällaisia markkinoita ovat esimerkiksi muun Euroopan, Yhdysvaltojen ja muun Aasian markkinat. Ne ovat erittäin kilpailtuja markkinoita. Jotta saisimme sieltä matkailijoita, Suomen tunnettuutta tulee parantaa merkittävästi. Se vaatii puolestaan rahaa, jota koronarajoitusten kurjistamalla pk-yritysvaltaisella toimialalla ei ole. Suomen valtion tulisi panostaa merkittävästi varoja matkailumarkkinointiin ulkomailla nostamalla Visit Finlandin perusrahoitus tasolle 20 miljoonaa euroa vuodessa. Se ei ole merkittävä panostus, koska matkailuala luo niin paljon työpaikkoja ja tuo verotuloja Suomeen. Pelkästään majoitus- ja ravintola-alan verojalanjälki oli tutkija Pekka Lithin mukaan 2,9 miljardia euroa vuonna 2019. Ala työllistää kaikkialla Suomessa, myös sellaisissa taantuvissa kunnissa, joissa vain harva muu markkinataloudessa toimiva toimiala työllistää.

MaRa katsoo, että Visit Finlandin perusrahoitus tulee nostaa tasolle 20 miljoonaa euroa vuodessa. Valtion tulee tukea myös yrityksiä, jotta sähkön hinnan nousun aiheuttamat tuhot ensi talvena voidaan välttää.

Määrärahamuutokset ja uudet toimet sekä arvio näiden vaikutuksista

Budjetissa esitetään, että Visit Finland saisi 1 750 000 euroa EU:n elpymisvälineen toimeenpanon rahoitusta ensi vuodelle. Rahoitus käytetään matkailualan kestävään ja digitaaliseen kasvuun. Lisäksi Visit Finland saa 11 800 000 miljoonaa euroa yleisesti Suomeen suuntautuvan matkailun edistämiseen.

Matkailuala (mukaan lukien ravintola-ala) oli isoista täysin markkinaehtoisista toimialoista suurin kärsijä koronapandemiassa 23 kuukautta enemmän tai vähemmän ankarina jatkuneiden rajoitusten takia. Siihen nähden hallitus ehdottaa vaatimatonta 1,75 miljoonan euron määrärahaa matkailualan elpymiseen EU:n elpymisvälineen rahoituksesta. Tämä osoittaa, että alan arvostus ei ole korkealla hallituksen piirissä. Toivottavasti pieni määräraha käytetään alan yritysten hyödyksi eikä se mene suureksi osaksi hankkeita hallinnoiville yrityksille, kuten useissa vastaavissa hankkeissa on menneinä vuosina mennyt.

Visit Finlandin perusrahoitus on budjettiehdotuksen mukaan tasolla 11,8 miljoonaa euroa vuonna 2023. Määräraha on liian pieni erityisesti nykyisessä tilanteessa. Olen esittänyt perustelut kohdassa "Ajankohtaiskatsaus matkailun edistämisen kipupisteistä ja kehittämishaasteista". Matkailualan yritykset ovat pääosin pieniä 1–10 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Niillä ei ole mahdollisuutta normaalissakaan taloudellisessa markkinoida palvelujaan tehokkaasti ulkomailla muuten kuin sähköisessä mediassa. Alan pienyritysvaltaisuus korostaa Visit Finlandin perusrahoituksen nostamisen tarvetta. Matkailun edistäminen ja Suomen tunnettuuden kasvattaminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Suomi on selvä peränpitäjä ulkomaalaisten asiakkaiden määrässä vertailtaessa muihin Pohjoismaihin (kuva). Koska Suomi on haastajamarkkina Pohjoismaisessakin vertailussa, ulkomaalaisten matkailijoiden määrän kasvu edellyttää markkinoinnin ja Suomen tunnettuuden lisäämistä valituilla markkinoilla.

MaRa katsoo, että

- **matkailualalle EU:n elpymisvälineen rahoituksesta tulevaa määrää tulee nostaa merkittävästi ehdotetusta 1,75 miljoonasta eurosta.**

- **Visit Finlandin perusrahoitus tulee nostaa tasolle 20 miljoonaa euroa vuodessa.**

Suomeen suuntautuva matkailu ja matkailun tukeminen kansainvälisesti tarkastellen

Koronapandemian ja liian pitkään liian ankarina jatkuneet matkustusrajoitukset ja muut rajoitukset heikensivät Suomen asemaa matkailumaana verrattuna kilpailijamaihin. Suomen asemaa heikentää lisäksi se, että Venäjän ylilentokielto vähentää merkittävästi japanilaisten ja kiinalaisten matkailijoiden määrää. Venäläiset matkailijat olivat Suomen suurin ulkomainen matkailijaryhmä ennen koronapandemiaa ja Venäjän sotaa. Venäläiset matkailijat ovat poissa Suomessa epämääräisen pitkän ajan.

Tässä tilanteessa Suomen tulee hankkia korvaavat matkailijat muilta markkinoilta, joten markkinoinnin tärkeys korostuu. Tätä korostaa vielä se, että Suomi vetää ulkomaisia matkailijoita vähemmän kuin muut Pohjoismaat.

Kun Suomen valtion Visit Finlandille antamaa määrärahaa verrataan muihin Pohjoismaihin, Norja ja Ruotsi myöntävät omille Visit-organisaatioilleen selvästi enemmän rahoitusta (tänä vuonna noin 18 miljoonaa euroa). Visit Swedenkin saa enemmän rahoitusta kuin budjetissa Visit Finlandille ehdotetaan.

MaRa toteaa, että Suomi sijoittuu viimeiseksi, kun verrataan ulkomaalaisten matkailijoiden määrää Norjaan, Ruotsiin ja Tanskaan. Suomi on peränpitäjä myös siinä, kuinka paljon valtio osoittaa määrärahoja Visit-organisaatioilleen. Suomen matkailu on kokenut suuremmat iskut kuin naapurimaat koronapandemian ja -rajoitusten sekä Venäjän sodan takia. Tämän takia Suomen on panostettava voimakkaasti matkailumarkkinointiin ulkomailla.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Jukka Suominen
lakimies